

Lietuvos Respublikos aplinkos ministrui S. Gentvilui

2024 m. rugpjūčio 23 d., Nr. 24–083VK

DĖL MAŽĖJANČIO PARAMOS INTENSIVUMO RENOVACIJOS PROJEKTAMS

Lietuvos verslo konfederacija (toliau – LVK) susipažino su Aplinkos ministro įsakymo „Dėl Valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) teikimo ir daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų įgyvendinimo priežiūros taisyklių patvirtinimo“ projektu ir teikia nuomonę konkrečiai dėl siūlomų nustatyti fiksuotųjų projekto išlaidų vienetų įkainių.

Išnagrinėję siūlomus fiksuotuosius įkainius subsidijai, skirtus daugiabučio namo atnaujinimui (modernizavimui), manome, kad planuojami fiksuotieji dydžiai renovacijos paramai yra per maži. Paramos intensyvumas paklausiausiai ir, naudos ir sąnaudų santykio atžvilgiu, naudingiausiai B klasės renovacijai mažės daugiau nei du kartus. LVK nuomone, tokie įkainiai gali lemti itin didelį renovacijos paklausos mažėjimą, taigi, ir mažesnį skaičių renovacijos projektų šalyje.

LVK supranta, kad valstybė šiam momentui neturi pakankamai išteklių vienu metu išlaikyti tiek tokį patį paramos intensyvumą, tiek tokį patį skaičių remtinų projektų, kaip anksčiau. Ribotų išteklių kontekste pasirinkta mažinti paramos intensyvumą, tikintis, kad atsiras pakankamai renovacija suinteresuotų savininkų. Tačiau tai neturėtų būti priimama kaip duotybė, nes jau šiai dienai renovacijos paklausa nėra pakankama, norint pasiekti ambicingų dekarbonizacijos pastatų sektoriuje tikslų.

Atsižvelgiant į ribotus valstybės resursus renovacijos projektams remti, LVK siūlo svarstyti žemiau pateiktus sprendimus, siekiant nesumažinti (arba sumažinti kuo mažesne apimtimi, kiek tai leidžia riboti finansiniai ištekliai) intensyvumo rentabiliems renovacijos projektams.

Pirma, pagrindinius išteklių srautus nukreipti B klasės renovacijai, atsižvelgiant į tai, kad A klasės renovacija lemia neproporcingai didesnius kaštus, lyginant su energijos sutaupymais. LVK nuomone, A klasės renovacija turėtų nustoti būti vertinama kaip geresnė nei B klasės renovacija ir privalo būti pradėta vertinti atsižvelgiant į alternatyvinius kaštus. Mažėjant paramai renovacijos projektams finansuoti, svarbu kuo efektyviau panaudoti turimas lėšas. Pagrindiniai ribiniai energijos sutaupymai yra sukuriami pakeliant daugiabučio namo energinę klasę iš D ar žemesnės klasės iki bent B klasės, siekiant A klasės, ribiniai kaštai žymiai išauga ir ribinė nauda reikšmingai mažėja. Atitinkamai, už tą pačią sumą galima paremti daugiau B klasės renovacijos projektų, taip pasiekiant didesnius bendrus energijos sutaupymus, nei paremiant mažiau A klasės renovacijos projektų.

Taigi, nėra tikslinga itin didelę dalį lėšų skirti būtent A klasės renovacijai, nes pastaroji yra laikytina prabanga, kurios negalime sau leisti, kai didžioji dalis senesnių Lietuvos daugiabučių namų vis dar yra nerenovuoti. A klasės renovacijos rezultatai taip pat rodo, kad A klasės renovacija nėra grįsta geresniu naudos ir sąnaudų santykiu, lyginant ją su B klasės renovacija.

Nepaisant to, kad daug metų ekonomistai ragino vertinti A klasės renovacijos naudą vertinti ir per kaštų prizmę, tas nėra daroma. Keista situacija, kai iš vienos pusės valstybė kaip tik neseniai įteisino vadinamąją „mažąją renovaciją“ ir ją remia, iš kitos pusės – nukreipia pagrindinius lėšų srautus didžiausios apimties renovacijos projektams finansuoti.

Visa tai nėra tik teoriniai pasvarstymai – pastarasis daugiau nei metus trukęs kvietimas A klasės renovacijai taip pat patyrė nesėkmę, visoje Lietuvoje buvo pateikta kiek daugiau nei 100 paraiškų. Spaudoje taip pat atsiranda anekdotinių pavyzdžių, kaip A klasės renovacija yra ekonomiškai nepatraukli daugiabučių namų savininkams.¹ Tokie straipsniai – atspindys, kokios nuomonės sklaido daugiabučių namų savininkų tarpe, svarstant įvairius sprendinius dėl daugiabučio namo renovacijos.

Antra, skydinei renovacijai numatyti fiksuotų įkainių dydžiai neturėtų būti didesni, ypač atsižvelgiant į ženkliai mažinamą finansinės paramos intensyvumą paklausiausiai B klasės renovacijai. Lietuvoje dar nėra nė vieno renovuoto daugiabučio namo naudojant skydus, tad iš esmės procesas yra pilotinėje stadijoje. Praeitų metų rugsėjį paskelbtas kvietimas skydinei renovacijai taip pat nepateisino lūkesčių – tikėtina, kad didžioji dalis lėšų nebus panaudotos.

LVK supranta Aplinkos ministerijos siekį skatinti skydinę renovaciją, tačiau pastebi, kad ne visi daugiabučiai namai yra tinkami skydinei renovacijai dėl konstrukcijos ypatumų, aukščio ar to, kiek tankiai yra apstatyta teritorija aplink daugiabutį namą. LVK nuomone, gali būti numatytos atskiros skydinės renovacijos tiek pasiūlos, tiek paklausos skatinimo priemonės, tačiau ne tokio ženklaus intensyvumo B klasės renovacijai sąskaita.

Trečia, siūlome ilguoju laikotarpiu ieškoti tvarių finansavimo šaltinių renovacijai finansuoti. LVK nuomone, tvarių finansavimo šaltinių renovacijai klausimas yra kaip niekada aktualus, atsižvelgiant tiek į jau mažėjančią valstybės paramą renovacijai, tiek į tai, kad ES lygiu pradėsiantis veikti Socialinis klimato fondas, tikėtina, sudarys tik itin mažą dalį bendros viešosios paramos renovacijos projektams įgyvendinti, net jei ir visos šio lėšos, skirtos Lietuvai, būtų panaudotos daugiabučių namų renovacijos projektams finansuoti.

LVK yra pateikusi eilę pasiūlymų dėl tvarių finansavimo šaltinių renovacijai finansuoti 2024 m. vasario 12 d. raštu Aplinkos ministerijai. LVK nuomone, artimoje ateityje turėtų būti svarstoma steigti Renovacijos fondą, kuris būtų finansuojamas nerenovuojančių pastatų gyventojų lėšomis, taip sudarant papildomas paskatas juos renovuoti. LVK taip pat siūlė didinti daugiabučių namų savininkų kaupiamųjų lėšų dydžius, taip *de facto* suponuojant privalomą gyventojų taupymą renovacijai. LVK taip pat pasiūlė ir konkrečias formules, kaip būtų galima keisti kaupiamųjų lėšų dydžių ribas.

Apibendrinant, LVK siūlo:

- Mažinti paramos intensyvumą (fiksuotusius projekto išlaidų vienetų įkainius) A klasės renovacijos projektams, numatant didesnę paramos intensyvumą B klasės renovacijos projektams;
- Mažinti paramos intensyvumą skydinės renovacijos projektams, numatant didesnę paramos intensyvumą B klasės renovacijos projektams;
- Rezultate pasiekiant **bent jau vienodą fiksuotąjį įkainį A ir B klasės renovacijos projektams.**
- Svarstyti LVK pasiūlymus dėl tvarių finansavimo šaltinių renovacijai finansuoti, tame tarpe – Renovacijos fondo steigimą ir daugiabučių namų savininkų kaupiamųjų lėšų dydžių didinimą.

¹ <https://www.lrt.lt/naujienos/verslas/4/2334759/gyventoja-apstulbo-uz-renovacija-tektu-sumoketi-2-kartus-daugiau-nei-vertas-pats-butis>

LVK supranta, kad šiems pasiūlymams priimti reikalingi politiniai sprendimai. Vis dėlto, jeigu šiuo metu paklausiausiems ir (naudos ir kaštų santykio atžvilgiu) rentabiliausiems renovacijos projektams bus daugiau nei du kartus mažinamas finansinės paramos intensyvumas, gali drastiškai kristi savininkų noras renovuoti daugiabučius namus. Dėkojame už bendradarbiavimą.

Pagarbiai

L.e.p. generalinis direktorius



Emilis Ruželė